SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 196. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 12, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 12-го ЖОВТНЯ 1990 Ч. 196. РІК XCVII

УЧИТЕЛІ ВИМАГАЮТЬ РЕЗИГНАЦІЇ УРЯДУ

Київ (УПА, УНВІС). — Тут у неділю, 7-го жовтня, на майдані біля республіканського стадіону відбувся мітинг учителів загальноосвітніх шкіл, організований асоціяцією вчителів української мови.

Учасники мітингу проголосили недовір'я Верховній Раді нинішнього складу на чолі з Леонідом Кравчуком та Раді Міністрів, керованій Віталієм Масолом.

Учителі скликали звернення до парляменту України, в якому висунули ряд політичних та економічних вимог. Серед них: непідписання нового союзного договору; деполітизація шкіл; ліквідація бюрократичної структури районових відділів народної освіти; гарантія соціяльного захисту вчителя в умовах переходу до ринкової економіки.

В разі ігнорування урядом цих вимог учителі мають намір закликати працівників народної освіти України до політичного страйку з однією вимогою — розпустити Верховну Раду і призначити нові вибори парляменту.

Під час мітингу промовці говорили про безправне становище учителів та про занепад народної освіти в Україні з вини тоталітарної системи. П'ять років перебудови, на думку вчителів, нічого втішного для української школи не принесли. Учительство як було, так і лишається упослідженим, матеріяльно й духовно незабезпеченим, безправним що до творчих, політичних та релігійних прагнень. Єдиною причиною цього, підкреслювали промовці, серед яких був і голова комісії Верховної Ради з питань народної освіти Ігор Юхновський, є дальше існування колоніяльно-бюрократичної системи управління всім життям, зокрема освітою. Лише там, де до влади прийшли дійсно обрані народом демократичні сили, учительство дістало змогу розпочати творчу, плідну працю на благо України.

УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ СЛУЖИТИМУТЬ ТІЛЬКИ В УКРАЇНІ

Москва. — Совєтське пресове агентство ТАСС подало до відома, що Верховна Рада України у середу, 10-го жовтня, схвалила рішення щоб військові новобранці відбували службу на території української республіки. В рішенні, що його в першу чергу домагалися місцеві громадяни через депутатів організації Демократичного Бльоку, сказано, що з осіннім набором рекрутам дозволялося б відбувати службу в Україні, з тим винятком, що впродовж наступних 12-ти місяців деякі з них були б зобов'язані відбути службу поза кордонами своєї республіки — „в зонах, що забезпечують стратегічну оборону, корисну для України".

У схваленні говориться також і про те, що новобранці на власне бажання можуть відбувати службу в інших совєтських республіках, чи коли бажають — набути якусь військову спеціяльність. Нині совєтські рекрути відбувають дворічну службу в армії та трирічну — у морській фльоті.

Верховна Рада України цим рішенням також забороняє центральному урядові СССР вживати українських вояків для втихомирювання національних заворушень поза кордонами української республіки чи в інших районах непорозумінь без попередньої апробати Верховної Ради України.

Неясно, чи це схвалення Верховної Ради України буде відразу застосоване та уведене в життя Совєтською армією.

З'ЇЗД КАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ДІЯСПОРИ

Торонто. — Світове Братство Карпатських Січовиків, Карпатський Дослідний Центр ім. Юліяна Ревая і Ініціятивна Група Карпатських Українців влаштовують тут в приміщеннях Інституту св. Володимира, 620 Спадайна аве., в днях 19-го до 21-го жовтня Всенародний з'їзд карпатських українців діяспори.

СТВОРИЛАСЯ ПАРТІЯ ЗЕЛЕНИХ УКРАЇНИ

Київ (УПА, УНВІС). — Тут 28-30-го вересня в актовій залі київського готелю „Турист" відбувся установчий з'їзд Партії Зелених України (ПЗУ), яка створилася на основі екологічної асоціяції „Зелений Світ". Три прапори обрали учасники символом свого з'їзду: синьо-жовтий, зелений із соняшником, синій із земною кулею. Вгорі над ними — зелений тризуб.

Були присутні 107 делегатів з 21 области.

Із вступним словом до делегатів і гостей звернувся голова Організаційного комітету, народний депутат СССР Юрій Щербак. Він сказав, що новостворена політична організація служитиме вищим інтересам суспільства, народові та Україні. ПЗУ боротиметься за відродження країни — фізичне, духовне, екологічне, соціяльне, економічне. „Наша філософія не має нічого спільного з людиноненависницькими теоріями і практикою більшовизму, соціял-нацизму, тоталітаризму. Вчення Христа, погляди Вернадського про ноосферу, філософія Сковороди і полум'яне слово Шевченка — ось ідейні основи нашого світогляду, які диктують конкретну тактику боротьби, побудовану на принципах пацифізму, активних громадянських дій, ненасильства та прямої демократії", — сказав Ю. Щербак.

Свою партію учасники з'їзду бачать як партію ліворадикального спрямування, від екологічної політики, яку провадила асоціяція „Зелений Світ", вона повинна рішуче перейти до політичної екології.

Створення партії, яка бореться за відродження України, стало необхідним перед загрозою катастрофи. На українській землі московські владоможці розташували 50% усіх атомних електростанцій СССР, а тепер залишили Україну наодинці з трагедією в Чорнобилі. Народ український зрозумів, що треба рятувати рідний край. Так почала створюватися екологічна асоціяція „Зелений Світ", установчий з'їзд якої відбувся в жовтні 1989 року. Вже тоді було пляновано, що згодом асоціяція стане партією.

На з'їзді ПЗУ обговорено два проєкти програми партії й три проєкти статуту. За основу програми взяли узгоджений київсько-тернопільський проєкт, серед головних положень якого є такі: життя планети і людини на ній; досягнення гармонії взаємин людини і природи; необхідність еволюційного, ненасильницького розвитку суспільства; пріоритет екології над економікою, політикою та ідеологією, прав особистости над правами держави; побудова вільної суверенної демократичної держави — Республіки Україна; заборона ядерної енергетики; демонополізація та децентралізація народного господарства; створення механізму захисту соціяльно найменш захищених верств населення; гарантування прав на вільний пошук нових форм громадського і культурного життя; усунення з громадського життя всіх форм мілітаризму.

Очолив партію народний депутат СССР від України Ю. Щербак. Наступний з'їзд заплановано провести в Тернополі в квітні наступного року.

В Україні також виходить нова газета „Зелений Світ", яку можна передплатити на 1991 рік, її індекс 60957. Газета виходитиме двічі на місяць.

Вшанують 25-ліття УІТ конференцією

Кент, Огайо. — У суботу, 27-го жовтня в приміщенні Інституту св. Володимира в Торонто, відбудеться конференція присвячена аналізі сучасного стану української історичної науки в Україні і діяспорі і завданням українських істориків.

Наукову конференцію влаштовує Українське Історичне Товариство у співпраці з Науковою Радою при СКВУ і Науковим Товариством ім. Т. Шевченка в Канаді. У конференції беруть участь представники різних поколінь українських істориків з Канади і Америки. Також на конференцію запрошено з України д-ра М. Брайчевського, члена Українського Історичного Товариства. Конференція відзначає 25-ліття УІТ.

Конференція складається з трьох сесій і тематично охоплює різні важливі питання української історіографії і історії. Початок конференції в 10-ій годині ранку. Її відкриє проф. Любомир Винар, голова Українського Історичного Товариства і головний редактор „Українського Історика". Перша сесія має таких доповідачів і предсідника: голова сесії — проф. д-р Б.Т. Біланюк (Торонтонський університет), доповіді: д-р Л. Винар (Кентський стейтовий університет), — „Чвертьстоліття діяльности УІТ і завдання українських істориків"; д-р Степан Величенко (Торонтонський університет) — „Перебудова й історіографія України"; д-р Орест Субтельний (Йоркський університет) — „Порівняння історії і вивчення відносин між Мазепою і Петром І". Друга сесія: д-р Л. Винар (НТШ): доповіді: д-р Олександер Домбровський — „Стан української історіографії в діяспорі"; д-р Ольга Андрієвська (Трентський університет) — „Україна в російській імперії від 1905 — 1917 рр." і д-р Василь Верига „Визвольна боротьба українців в Другій світовій війні в сучасній історіографії"; д-р Томась Приймак (Торонтонський університет) — „Виклади історії

(Закінчення на стор. 3)

В. Ярузельський відмовляється від кандидатури на президента

Варшава, Польща. — Кореспондент агентства Ассошієйтед Пресс інформує, що Войцех Ярузельський, теперішній президент Польщі, заявив кореспондентам, що він не кандидуватиме на президента у виборах назначених на 25-го листопада. Недавно він звертався формально до сойму з проханням скоротити реченець президентської каденції із шістьох на чотири роки.

Опити переведені в Польщі різними інститутами показали, що мало реальними є також два зголошені кандидати на президента, а саме, теперішній керівник вільної профспілки „Солідарність" Лех Валенса і прем'єр-міністер Тадеуш Мазовецький. Не дивно отже, що відповідальні політики в Польщі роздивляються тепер за поважнішим кандидатом на цей репрезентативний пост. Минулої неділі Мазовецький зустрічався з групою своїх прихильників в Кракові. Валенса натомість, який, як кажуть спостерігачі, дещо переважає своєю популярністю Мазовецького, відвідує більші робітничі скупчення.

Коментуючи свою відмову від змагання за президентський пост в розмові з групою американських кореспондентів, Ярузельський заявив, що він хотів би бачити на президентському пості найбільш популярну й інтелігентну людину, на яку Польща може спромогтися. Теперішній час вимагає від президента не тільки освіти, але й здібности репрезентувати Польщу у найкращому світлі. Ярузельський думає, що його президентство було потрібне у переходовому часі коли Польща з однопартійної перейшла до парляментарної системи і вільного ринку в економіці. Жартуючи з кореспондентами, Ярузельський підкреслив, що він не має нічого до страти: „Я не залишаю по собі жодних пам'ятників, які б потім треба було знімати з п'єдесталів".

ЗСА не хочуть втратити підтримки арабських країн

Ню Йорк. — Представники З'єднаних Стейтів Америки до Організації Об'єднаних Націй не хочуть втратити підтримки арабських країн світу у боротьбі з Іраком, який, окупувавши Кувайт, кожного дня може заатакувати американські і альянтські війська в Савдійській Арабії, між якими знаходяться також частини Сирії, Єгипту та інших арабських країн. Справа загострилась у наслідок вбивства ізраїльською поліцією 19 палестинців в Єрусалимі та поранення біля 200 осіб.

Ця справа опинилася в Раді Безпеки ООН і власне тут ЗСА закликали Раду Безпеки ООН прийняти засуджуючу резолюцію та нап'ятнувати Ізраїль за масове вбивство арабів.

Від часу інвазії Іраку на Кувайт Адміністрація президента Джорджа Буша відкидала закиди іракської пропаганди про те, що, мовляв, концентрація американського і альянтського війська в Савдійській Арабії тісно пов'язана з Ізраїлем і окупованими арабськими землями, зокрема частиною на західньому березі ріки Йордан і смуги Гази. Але вбивство молодих арабів ізраїльською поліцією і збільшення тиску ізраїльського уряду на арабське населення може порізнити американців з арабами у боротьбі проти диктатора Іраку Саддама Гуссейна тимбільше, що він дуже зручно використовує цей випадок для своєї протиамериканської пропаганди. Наприклад, С. Гуссейн, виступаючи по радіо і телевізії 9-го жовтня погрожував Ізраїлеві відплатними акціями, або прямою атакою іракської армії, яка при допомозі далекосяжних ракет може дуже легко знищити до тла усі ізраїльські важливі центри. Очевидно, така атака напевно викликала б контратаку американської армії і самого Ізраїля на Ірак і його окупаційні частини в Кувайті, але такий розвиток подій не був передбачений стратегами Пентагону.

В американській, европейській і арабській пресі збільшились тепер спекуляції, що Ізраїль хоче спровокувати велику війну на Близькому Сході, щоб коштом американців і їхніх альянтів позбутися С. Гуссейна і його майже мільйонової армії, яка все одно була б загрозою для Ізраїля, якщо б військові частини ЗСА покинули Савдійську Арабію. Особи, які недавно прибули з Багдаду кажуть, що Гуссейн дефінітивно приготовляється до офензиви проти Ізраїля і евентуальних терористичних акцій

(Закінчення на стор. 3)

В. ІВАШКО ПРОГОЛОСИВ РІЗКЕ ЗМЕНШЕННЯ АПАРАТУ ЦК КПСС

Москва. — Заступник генерального секретаря ЦК КПСС Володимир Івашко повідомив офіційно, що кадри Центрального Комітету будуть зменшені на 40,4 відсотків, тобто роботу стратять 580 високих партійних апаратчиків.

Виступаючи на пресовій конференції після закінчення пленуму членів ЦК КПСС, Івашко, заявив, що велика частина будинків історичного і культурного значення та деякі церкви, систематично будуть передаватися культурним установам, тобто будуть перетворені на пам'ятники. КПСС, на думку Івашка, не потребує ці об'єкти продавати, тим більше, що вони переходять під опіку державних установ. Агентство Ассошієйтед Пресс нагадує, що спільнота домагається від КПСС віддачі пограбованого мана народові і це рішення мало б частинно задовільнити ці вимоги. Друге прохання, висунене свого часу головами міських рад Москви і Ленінграду, Гаврилом Поповим і Анатолієм Собчаком, про припинення кожнорічних святкувань 7-го листопада, було відкинене пленумом.

Секретар від справ ідеології Александер Дзасохов, проголосив на пресовій конференції, що святочна парада на Красній площі в Москві й інших місцевостях відбудеться як звичайно. Івашко крім того підкреслив, що Пленум вирішив не займати становища до жодного з економічних проєктів, тобто не підтримав ,ані Станіслава Шаталіна з його ліберальним пляном переходу на вільний ринок і частинної ліквідації колективних сільських господарств, ані Ніколая Н. Рижкова, який пропонував залишити централізовану систему економіки. На думку Івашка було б не добре, якщо б ЦК КПСС перетворився у філію Верховної Ради до якої ці справи належать.

Совєтське пресове агентство ТАСС, передаючи частину рішень пленуму ЦК КПСС, завважує, що деякі вчені намагаються перенести живцем економічні моделі західних країн на територію СССР, „в наші складні умовини". Політичні й економічні спостерігачі кажуть, що ТАСС мав на увазі виступаючих зі словом на пленумі ораторів, а не, наприклад, академіка С. Шаталіна.

Західні кореспонденти, які брали участь в пресконференції, дещо розчаровані консервативною позицією ЦК КПСС до внутрішніх перемін, які, розвиваються в республіках дуже наявно. Виглядає, що ЦК КПСС буде відтепер виконувати ролю не тільки наглядача, але гальма цих процесів. Може й тому ТАСС присвятив так багато місця поодиноким промовцям, особливо людям ліберального напрямку. У висліді рішень пленуму ЦК КПСС західньонімецька газета „Франкфуртер Альгемайне Цайтунг" і баварська „Зюддойче Цайтунг" прийшли до висновку, що в фактичні зміни в СССР ще довго прийдеться чекати.

СЕМІНАР В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Українська Спілка Професійних Учителів спонзорує кольоквіюм з д-ром Джаном Гуминсом, асистентом адміністратора, в бюрі студентських справ при Шкільній раді Ню Йорку, який розкаже про можливості включення правильно висвітленої історії України в американських підручниках. Доповідатиме також буде проф. Аня Процик, яка говоритиме про створення малих семінарів при університетах. Сходини відбудуться тут в будинку ОВФ, 136 Друга авеню, в неділю, 28-го жовтня, в год. 1:30 по полудні.

У СВІТІ

НАПЕРЕДОДНІ КОНФЕРЕНЦІЇ кувайтських вигнанців, що має розпочатися у столиці Савдійської Арабії в суботу, 13-го жовтня, де мають обговорювати майбутність своєї країни, серед них зродилася напружена дискусія про потребу більш демократичної урядової системи для Кувайту. Аргументи, що створюють поважний розполіл серед кувайтських втікачів, це нечувана досі критика про домінування родиною Сабаґ, що до часу недавнього нападу військами Іраку володіла країною, а її члени домінували в усіх важливих, фінансових, дипломатичних і політичних інституціях, включно з амбасадами, банками та закордонними фінансовими інвестиціями. До дискусії пильно прислухаються арабські та західні країни, бо висунення питання про демократизацію кувайтського уряду стосується і інших володарів Перської затоки. Ширші дискусії на тему демократизації арабського світу ставить під сумнів завдання військ західних країн, які мали б обороняти приятельські, але автократичні уряди Близького Сходу.

ПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ на Філіппінах аналітики порівнюють до сейсмічної ситуації в Каліфорнії, де проходять часті та легкі землетруси, що кожного разу викликає нові сумніви про те чи і коли справжній політичний землетрус навістить. Хоча й цим разом президент Коразон Акіно та її уряд зуміли приборкати військове повстання на південному острові країни Мінданао, до речі сьоме з черги повстання за останніх чотири роки, то чергова спроба ще яскравіше представляє існування зростаючого невдоволення, яке послідовно загострюється. Професор політичних наук Філіппінського університету Феліпе Міранда уважає, що чим раз частіше виникають питання серед громадян країни „чому вони трапляються. А якщо так, то чи не свідчить це про нестабільність існуючого уряду і в результаті заохочує до спроб перевороту.

ВСІ 12 КРАЇН ЕВРОПЕЙСЬКОЇ спільноти гостро зареагували та засудили Ізраїль за надужиття сили супроти палестинських демонстрантів у Єрусалимі. Вони також звернулися з вимогою до Організації Об'єднаних Націй, щоб пологодити арабсько-ізраїльський конфлікт. Одначе вони не пов'язували подій, що трапилися минулого понеділка в Єрусалимі з існуючою кризою в Перській затоці, цим підкреслюючи, що їхні вимоги відтягнення військ Іраку з Кувайту залишаються незмінними. Італійський міністер закордонних справ Джіянні де Міхеліс, який тепер є предсідником Міністерської ради Европейської спільноти, заявив, що „справа нападу на Кувайт військами Іраку є найважливішою проблемою та мусить бути вирішена зовсім окремо".

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД подав до відома, що минулого понеділка поліція заарештувала генералів польської тайної поліції, яких оскаржують у причетності до вбивства відомого прихильника „Солідарности", римо-католицького священика Єжи Попелюшка. Генералів Владислава Цястона та Зенона Платека ув'язнено за керування вбивством о. Є. Попєлюшка, — заявив заступник генерального прокурора Александер Герцог.

В АМЕРИЦІ

В ДЕПАРТАМЕНТІ справедливості ЗСА відбулася у вівторок, 9-го жовтня, церемонія, на якій першим дев'ятьом американським громадянам японського походження інтернованим американською владою під час Другої світової війни, були виплачені чеки по 20,000 дол. як компенсація за колишню несправедливість. Чеки дев'ятьом японцям, серед яких був 107-літній священик Мамору Ето із Санта Моніки, Каліф., були передані секретарем справедливости ЗСА Д. Торнбургом. Влада ЗСА інтернувала 120,000 громадян японського походження в 1942 році з огляду на безпеку країни. Протягом наступних трьох років компенсація буде виплачена всім 65,000 громадянам, які дожили до наших днів. Резолюція про офіційне вибачення та компенсацію інтернованим громадянам була прийнята Конгресом ще в 1988 році, але тільки в цьому році було вділено асигнування гроші для цієї цілі.

ЗГІДНО З ПОВІДОМЛЕННЯМ у газеті „Волл Стріт Джорнал", американська фірма „Янкі атомік електрік компані" підписала договір з совєтським підприємством, за яким американська уранова руда буде збагачуватися в СССР, а пізніше знову повертатися до ЗСА. Це перший такого роду договір між двома країнами. Умови договору передбачають пересилку шести тисяч тонн американської незбагаченої руди із ЗСА до Совєтського Союзу морським транспортом, де на Уральському електрохемічному заводі у Свердловську руда буде перероблена на топливо для нуклеарних реакторів. Свердловський комбінат вже переробляв уранову руду для Франції, Бельгії, Еспанії та інших країн Західньої Европи. Контракт на суму 250 міл. дол. розрахований на період від 1994 до 2002 року. Раніше збагаченням уранової руди в ЗСА займались підприємства, розташовані в Портсмуті, Огайо, та Пад'юке, Кентакі, які належать Департаментові енергетики. Переробка урану приносила цьому департаментові щорічний прибуток у сумі півтора більйона долярів. Однак, протягом останніх двох років Совєтський Союз різко зменшив ціну переробки руди урану, ціна якого на світовому ринку за останні два місяці також впала з 11,5 до 10,1 дол. за фунт.

В УКРАЇНІ

(З повідомлень Українського Незалежного Інформаційного Агентства „Республіка")

Київ. — На запрошення голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука столицю України відвідав наприкінці вересня президент Мадярщини Арпад Гьотц. Як повідомляє кореспондент УНІАР Віктор Федорчук, під час зустрічі обговорювались такі питання: економічні взаємини, обмін генеральними консулятами і проблеми етнічної меншости на Закарпатті. Гість також відвідав Ужгород.

Тернопіль. — Тут від 24-го вересня продовжується масове пікетування будинків обкому та міськкому КПУ, яке організувала УРП. В цій акції беруть участь також члени Руху, УХДП, УНП, СНУМ, Комітету Солдатських Матерів, народні депутати різних рівнів. Як повідомив Іван Дмитрик, пікетування спрямоване проти підписання нового союзного договору. На десятках транспарантів написано: „Союзний договір — нове ярмо України!", „КПСС — на смітник історії!" Основні вимоги учасників акції: розпуск КПУ як промосковської злочинної партії; націоналізація майна КПУ. Надійшли також повідомлення, що від 27-го вересня в усіх районових центрах Тернопільської области розпочалося масове пікетування райкомів КПУ під аналогічними гаслами.

Львів. — Згідно з повідомленням Володимира Яворського, в Жидачеві Львівської области від 24-го вересня з ініціятиви Руху та УРП розпочалось пікетування районової прокуратури. Кількасот учасників пікету вимагають усунення прокурора району Дмитра Лубчука, якого звинувачують у зловживанні службовим становищем і фальсифікації справ на громадян. Недавно гормадська активність населення міста призвела до усунення з посади начальника районової міліції. У Львові третій тиждень продовжується пікетування будинку обласного суду з вимогою звільнити довголітнього політв'язня Богдана Климчака. Акцію організував Комітет за звільнення Б. Климчака та УРП. Вони також провели 21-22-го вересня пікетування у Москві біля готелю „Москва", де мешкають народні депутати СССР. Учасники тримали гасла „Свободу Богданові Климчакові!" В. Яворський повідомляє, що на сесії Львівської Обласної Ради прокурор області Ізосімов, відповідаючи на запит депутата, поінформував присутніх про те, що розглянувши справу Б. Климчака разом з прокурором республіки Потебеньком вони дійшли до спільного висновку: підстав тримати Климчака за ґратами немає і треба подати офіційний позов про його звільнення.

Київ. — Як повідомив депутат Міської Ради Микола Горбаль: Президія Ради прийняла ухвалу про порушення перед сесією ВР УССР питання про скасування рішення Президії республіканського парляменту з 11-го вересня, яким встановлена одноклометрова зона навколо будинку парляменту, у межах котрої забороняється проведення масових громадських зборів. Згідно з ухвалою Київської Міської Ради, це рішення ПВР України є незаконним, оскільки являє собою втручання у прерогативи Міської Ради.

Київ. — 25-го вересня у столиці України розпочав свою працю Установчий з'їзд селянських спілок України. Кореспонденти „Республіки" до приміщення, в якому проходили засідання, не пустили, мотивуючи тим, що акредитація відбулась кілька днів раніше. У фойє приміщення учасники з'їзду та його гості частувалися сушеними бананами і абрикосами, родзинками і ще чимось таким, чого прості смертні давно вже не бачили. Біля будинку, в який мусили проходити на з'їзд, стояли білі „Волги" з номенклатурними номерними знаками.

Київ. — 25-го вересня тут відбулась зустріч представників парафій УАПЦ з Тернопільщини з головою ВР України Леонідом Кравчуком, на якій приїжджі розповіли про утиски українських православних з боку віруючих інших конфе-

(Закінчення на стор. 3)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays a J holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street. Jersey City. N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street. Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City N J 07303

Знак запиту над СССР

Один громадянин, який має родину в Україні, кількакратно відвідав її в останніх півтора роках. Вернувшись кілька днів тому, оповідав у гурті приятелів: „За кожним разом, коли я приїздив туди — було гірше". У Москві нема що їсти, дивно і смішно — але правдиво. У Києві краще, найкраще на Донеччині чи на Сибірі. Але атмосфера препогана. Ніхто не знає, що принесе завтрашній день. А у Москві небезпечно виходити на вулицю після заходу сонця.

Про бандитизм в Совєтському Союзі чути з усіх усюдів. Один наш громадянин, який має приятелів у чеській Празі та родину в Україні, хотів „за одним махом" відвідати одних і других. Написав до приятелів у Празі, що хотів би випозичити там авто і поїхати ним через Карпати до Львова та відтіль до Києва. Дістав відповідь: „Покинь ту думку. Така подорож — це самогубство"...

Відсталість цивілізації і байдужність влади на примітивні потреби власних громадян і чужинецьких туристів — це ще дрібниця у порівнянні з щораз гіршою харчовою ситуацією та щораз гіршою політичною атмосферою. У кожній поганій ситуації шукається винуватця. Винуватець завжди виправдується „незалежними обставинами". У даному випадку трудно Ґорбачову виправдуватися, що 70-літнє існування комунізму зруйнувало економіку і здеправувало нарід. У даному випадку Міхаїл Ґорбачов таки головний винуватець теперішньої кризи — він змарнував масу часу на закріплювання своєї влади. Увесь світ знав, що корінь зла в Евразії лежить у диктатурі Компартії. Скільки часу пішло поки скасовано в совєтській конституції сакраментальну точку про монопольну владу Компартії. І коли почалася корчитися Компартія, то по нинішній день Ґорбачов вірний їй і так спрепарував центральний „псевдопарлямент" та Верховну Раду членських союзних Республік щоб більшість залишалася все ще в руках марксистів. Ніщо не діється саме від себе — всі речі роблять люди. Понад п'ять років тому Ґорбачов прийшов до влади з місією рятувати економіку — його тактика поступового закріплення собі влади ліквідуванням своїх противників та здобуванням нових титулів і насправді диктаторських „прав" — показалася фальшивою. Бо тільки по висліді пізнати — чи діяно добре чи зле.

Ситуація в СССР страшенно складна. Транспорти збіжжя і зерна, що прибувають до СССР з Америки і, мабуть, з Австралії та Арґентини, не врятують ситуації, в якій мільйони громадян зледащіли до того ступеня, що поля стоять облогом, настала нехіть до праці і зродилося масове злочинство.

На цьому місці була вже пригадка, що харчова криза спричинила Велику французьку революцію в 1789 році і большевицьку в 1917 році. За інформаціями від туристів — у СССР не говориться про революцію, але говориться про неминучість „зміни".

Хто прийде на місце Ґорбачова — про це не говориться. Але престижева західня преса, включно з „Ню Йорк Таймсом", вже одверто писала про „кінець ери Ґорбачова" і про сумнівне панування Єльцина, бо він теж виріс як колишній член партійного Політбюра та партійний достойник у Москві. У всесвітній історії є чимало прикладів, що з хаосу виростають військові диктатори. Французьку революцію здавив і поклав собі корону на голову — Наполеон. Південна Америка була закохана у військових диктаторах і Норієґа у Панамі був би довше володів, як би не злакомився на гроші з посередництва у пачкуванні наркотиків.

Несподіванка є реальним чинником у політиці, що саме станеться у СССР не знаємо. Але „щось" мусить статися, бо теперішня ситуація, як така, вічно не може зберегтись.

АҐЕНТ ФБІ РИЧАРД МІЛЛЕР був вдруге звинувачений федеральним судом у Лос Анджелесі у шпигунстві проти ЗСА, 53-літній Р. Міллер, єдиний аґент ФБІ звинувачений у шпигунстві, копіюванні та передаванні секретної інформації оборонного характеру аґентам та владі Совєтського Союзу, підкупництві та хабарництві. Покищо шпигун перебуває на волі, але йому загрожує дожиттєве ув'язнення. У вівторок, 9-го жовтня, закінчився третій суд над Р. Міллером, адвокат якого Джо Левін не впевнений, чи його клієнт подаватиме втретє відклик на оскарження. Р. Міллер підтвердив у своїх зізнаннях про інтимні стосунки з молодою совєтською шпигункою Свєтланою Огороднiковою, яка пізніше також була арештована за шпигунство.

Микола Бараболяк

А Я ТАКИ З ПАТРИКОМ БЮКЕНЕНОМ!

I.

Не тільки я, але мільйони людей в Америці і в цілому світі оцінюють ситуацію на Близькому Сході так як Патрик Бюкенен. Але де проявиться ця вільна думка, коли засоби масової інформації так щільно її контролюють? І дісталось тому Бюкененові, а особливо на сторінках „Ню Йорк Таймсу" від ґуру журналістів А.М. Розентала („Ню Йорк Таймс з 14-го вересня) Не згадувати вже телевізії і радіо... „Антисеміт, расист", мало не втілення Гітлера. А Бюкенен вдумчивий, чесний, совісний мислитель-журналіст. Скажемо дещо більш-менш по лінії його мислення, бо він наш приятель і заступався не раз за нами.

В осінньому числі „Форейн Афферс" надрукована стаття Роберта Такера, професора американської зовнішньої політики у Джан Гопкінс університеті, який переконує, що після ліквідації „холодної війни" ЗСА повинні б сповняти скромнішу і більш стриману ролю у міжнародних стосунках. Було без сумніву — пише він-в інтересі Америки охоронити Европу перед загарбанням її совєтами, що поєднувалось із ширшим завданням боротьби за свободу людини і народів. Але нині? Він каже: „Вислід холодної війни приніс кінець умовам, які вимагали американської інтервенції у ґльобальному конфлікті, що огортав цілий світ... Причини, які приневолювали Америку протягом півсторіччя грати передову ролю у міжнародній політиці, далі не вагомі. Настав новий порядок світу, де безпека ЗСА вже не виставлена на риск... Ми повинні позбутись високих аспірацій покровителів людства. Наша провідницька позиція у світі ледве чи переживе конфліктну ситуацію між нами і совєтами... Ми не можемо і не повинні сповняти далі ролю поліціянта світу... Ми повинні здати собі справу з фінансових тягарів, які накладає роля поліціянта, коли наша національна безпека не загрожена. Не можна забувати і те, що нема вдячности для поліціянта, радше родиться відраза до нього... Хто бажав би далі продовжувати дотеперішню ролю ЗСА у міжнародному світі, повинен тямити і те, що мілітарна сила перестає нині грати ролю у вирішуванні міжнародних конфліктів... Коли дотепер ця сила була стосована Америкою у розв'язуванні конфліктів (Лібія, Ґренада, Панама), то це радше з розрахунком, що воно не доведе до проливу крови на велику скалю. Воно було радше для демонстрації сили, щоб приневолити противника піддатись...".

Наведені думки були надруковані перед 2-им серпня, перед початком кувайтської афери. Президент Буш ускочив туди загарячу з військовою інтервенцією, не порадившись заздалегідь із іншими державами. Лиш ex post удалось державному секретареві Бейкерові змонтувати сякий-такий міжнародний похід проти Саддама Гуссейна під номінальною еґідою ООН. Усе ж Буш перейняв в тому випадку для Америки ролю поліціянта світу. Зразу зачав цей похід проти Гуссейна під знаком „оборони вітального інтересу Америки". Але коли ця „вітальність" не була надто переконлива, бо ясно що у системі вільного ринку кожен може продавати свій продукт по ним уставленій ціні, а ти або купуй, або йди, де дешевше, Буш висунув принцип оборони „нового порядку світу". Відтепер — до віку вічного — нікому не нарушувати освячених кордонів держав, якими ці кордони не були б, справедливі чи не дуже — наслідок аґресії колись. Відтепер все має йти „по закону". Гарно. А що, коли кордони несправедливі, накинені? Йди до Господа Бога зі скаргами! Відтепер Pax Americana! „Нельзя" — потакнув Ґорбачов, — всі за правопорядок. „Але..."

Поспекулюймо дещо: Чували, що дехто з московських кіл висував ідею „суверенної Донеччини", „суверенного Закарпаття" останнє до деякої міри „кіртезі" професора українистики Торонтонського університету д-ра П. Маґочого, й іші проєкти як розпарцельовувати українські землі. Припустім, що таке здійснилось. Подробили Совєтський Союз, щоб докраю здійснити „суверенітет народів", а Україна не була запотужна і небезпечна. Але поріс у силу президент „суверенної Галичини", пустив через Карпати танки, зайняв це Закарпаття за шість годин і прилучив до „суверенної" Галичини. Крик на цілий світ. Москва зорганізувала свої сили, помогли німці, чехи, поляки — зорганізовано хрестоносний похід проти порушника освячених кордонів...

Є один український народ і хто не намагався би ділити його на закарпатців, лемків, чи буковинців, накладав на нього різні політичні режими, він все буде змагати до одної України. Є теж один народ арабів. Доки під турками (до кінця Першої світової війни) — араби були одна нація, світле минуле якої йде до початків цього тисячоріччя. Після поразки Туреччини в 1918 році альянтські держави потворили державки в ними накреслених кордонах, понасаджували для них королів, допустили до того, що шейх Сауді проголосив себе володарем країни, назву якої прийнято від його імени. Таку ж „державнсіть" в арабському світі надала Англія в 1961 році Кувайтові. Були намагання об'єднати арабів, зокрема заслужився в тому президент Єгипту Нассер, під його омофором постала „З'єднана Арабська Республіка", що включала Сирію, мали приєднати теж Ірак (Єгипет донині офіційно зветься „З'єднана Арабська Республіка" — ремінісценція тих намагань об'єднати арабів), але до з'єднання досі не дійшло.

Закінчення буде.

Сергій Набока
Київ

МАНЕВРИ ДОВКОЛА СУВЕРЕННОСТИ

Одинадцятого вересня у Києві відбулося засідання Президії Верховної Ради УССР, яка ухвалила низку рішень, а наступного дня голова Верховної Ради Леонід Кравчук скликав пресконференцію, на якій і розповів про ці рішення, про подальшу роботу Верховної Ради, про своє ставлення до деяких проблем. Голова Верховної Ради, яка, можна сказати, вчора, щойно, прийняла декларацію про суверенітет, у досить категоричній формі висловився про те, що Україна не може нині жити самостійно. „Навіть Україна не може", сказав він, запевнивши нас і вест світ, що, оскільки ми не маємо таких стратегічних товарів, як газ, нафта, кольорові метали, ліс і бавовна, про самостійність можна тільки мріяти. Тим більше, що ми не маємо з чим вийти на зовнішній, міжнародний ринок, отже, лишається орієнтуватися лише на економічні зв'язки з межах СССР. Цікаво, як обходяться без цих стратегічних товарів Ґвадолюпа, скажімо, чи Ліхтенштайн? Або, наприклад, Барбадос чи Тринидад і Тобаґо. І чому це досі самостійні Монако чи Андорра? Які, до речі, всі вже давно випередили Союз нерушимий і у валовому продукті, і у виробництві товарів на душу населення.

Коли ж, за Л. Кравчуком, можна було Україні стати справді суверенною, самостійною державою? Виявляється після підписання союзного договору. Цікаво, що ж лишиться від нашої декларації, коли ми самі обмежимо її, самі відмовимося від якихось функцій, самі передамо якісь повноваження до центру, якщо вже й зараз той цент, та й не тільки він, а й влада на місцях, бо навіть окремі відомства чи органи імперських структур, геть відкидають деякі постанови Верховної Ради, покликаючись на союзні закони, на конституцію СССР, та й просто, як то кажуть, з доборого дива?

Шлях до незалежности більшість Президії та Леонід Кравчук — особисто вбачають, за його словами, в участі України в загальносоюзному ринку. Знову ж таки покликаючись на відсутність отих стратегічних товарів. Отже, очевидно, ми маємо, що віддати за ту ж нафту за бартерними угодами, маємо, що й продавати республікам за союзну велюту — так звані „дерев'яні рублі". Чи не краще Україні йте до незалежности через участь у міжнародному ринку? Тим більше, що, за словами Кравчука, ми детерміновані діями республік та відомств, які частенько не виконують договірних зобов'язань? На віщо нам — цитую: „зв'язок з центром через єдиний економічний простір"? Чи не ліпше — зв'язок з усім цивілізованим світом?

Нині існує кілька підходів до концепції союзного договору. Перша, і найпоширеніша — базується на тому, що т.зв. союз має бути унітарною державою, а флер федеративности зводиться лише до одномоментного заключення угоди, договору чи декларації між суб'єктами федерації. Відтак, створена федерація не допускає постійного поневолення договору чи його розриву. Прихильники цієї точки зору досить демагогічно посилаються то на Німеччину, то на багатонаціональні ЗСА чи Еспанію. Звичайно, це нонсенс, але в центрі видовище могутнього Союзу на чолі зі старшим братом досі багатьох п'яниць і надихає на боротьбу з сепаратистами, які шматують живе тіло матінки Росії, що всіх колись прийняла у своє лоно, захистила, й нагодувала... Звичайно, подібні ідеї не знаходять вже належного відгуку навіть і в середовищі чи не більшости республіканських партапаратників, які поволі починають знаходити смак у незалежності.

Друга концепція союзного договору — створення об'єднання суверенних держав (мушу зазначити, що і вищенаведена і ця концепції спираються на так званий соціалістичний вибір, який буцімто був зроблений нашим народом у сімнадцятому році). Такий Союз чи навіть співдружність самостійних, суверенних держав, діятиме не на основі єдиної конституції, а на основі саме договору. Однак зрозуміло, що суверенна держава, що складається із суверенних держав — утворення не менш абсурдне, аніж те, що існувало у нас досі. Рано чи пізно, а вибирати доведеться — між державою та державами. Не сьогодні, то завтра, а подібна структура розвалиться, хоч, можливо, і не з такими жахливими наслідками, з якими розвалювалися досі всі імперії.

Колись одностайність Верховної Ради під час прийняття декларації про суверенітет викликала і подив, і захват, і оплески... Лише кілька тверезих голосів застерегли тоді, що радіти передчасно. Признаюся, що, хоч і з підозрою поставився тоді до цієї одностайности, хоч і писав, що більшість у парляменті свідомо пішла на підписання цього — таки справді історичного — документу, аби мати підстави для підписання союзного договору, але і я був у захваті. Нині дедалі зрозумілішими стають мотиви голосування. Для більшости цей документ — і не тільки для більшости в українському парляменті — леґітимна підстава для підписання вимріяного союзного договору... Щодо договору, який, цілком можливо, остаточно закріпачить нас усіх аж до того моменту, коли невблаганні сили історії роздеруть на клапті останню імперію світу...

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

С.М.

Виставка ікон і картин П. Лопати

Українці Едмонтону мали нагоду зустрічати маляра Павла Лопату з Торонто під час його образотворчої виставки, яка відбулась від 28-го вересня до 17-го жовтня ц.р. та вперше познайомитись з його творами. Відкриваючи виставку, мистець з України Степан Мельниченко познайомив присутніх з творчістю П. Лопати, проаналізувавши декілька творів на тлі його біографічних даних та творчих досягнень.

В присутності чисельної публіки виставка була влаштована в Українсько-канадському архіві-музеї Алберти, — полонивши своїм чаром глядачів. Виставлені праці в залі робили імпозантне враження, бо 15 ікон і 30 картин, це великий доробок художника. В них видно було майстерно показану красу фіґуративних типів і характеристику облич поодиноких постатей. Як олійні-більшого, так акварельні-меншого розмірів, картини виконані життєрадісними кольорами приваблювали глядачів. На картинах зображена українська тематика, основана на народному фолкльорі, в яких чітко видно глибоку любов до рідного. Наприклад, „Скрипаль" в лемківському одязі чи ще інший у гуцульському — це картини дуже вдалі навіть щодо композиційної розв'язки.

Дві інші картини під цією самою назвою „Бандуристи" звертали на себе увагу різноманітністю кольорів; одна з теплих — коричневих, друга в голубо-синіх кольорах вміло згармонізованих. Це кольори переважно змягчені сірим до півтонів, що обнижують їхню яскравість. У картині „Сопілкар" звучать більш фіолетово сірі кольори, що легко сприймаються оком глядача. В саме перших працях Лопати „Мрія" і „Дерево життя", які мистець показав лише в репродукціях завважуються яскраві кольори. Це ранній в його пошуках, хоч не так давній новий стиль, який можна назвати лінеарно — еспресіоністичним під впливом візантійської іконографії. У всіх картинах Лопати однакового стилю і зображення спостерігаємо бажання розбити площу у менші геометричні форми виповнені нереалістичними тонами барв.

Зображені постаті домінують в центрі ряду композицій на тлах, що потрактовані диференціяцією збалянсованих вальорів. Варіяцією технічних засобів досягнено цієї самої ритміки картин, часто лінеарного повторення. У картині „Богоматір" вміло поєднано візантійські традиції з модерною формою зображення, у якій домінують синьо-жовті кольори. Вона нагадує ікони „Вишгородську" з більш складними площинами кубістичного напряму. Лиця матері й дитятка, немов посічені лініями у цікаву площинну гру світло темних кольорів, якими затримано реалістичні риси і форму обличчя. Під цю саму характеристику належить картина „Лукаш і Мавка", в якому їхні лиця домінують, а то й ледь-ледь вміщуються у рамки картини.

Небагато, бо лиш шість праць символічно-сюрреалістичного стилю П. Лопата показав на виставці. А шкода, бо в них художника бачимо більш серйозним, ідейним і філософським. Вже тільки репродукція з оригіналу, який закупив Канадський музей цивілізації в Оттаві „Українська Голгофа" дуже цікава своїм змістом і значенням. В ній художник зобразив трагедію України під знаком тричі розп'ятого Христа. У картині „Чорнобильська Голгофа" повторюється Розп'яття", яке символізує дійсність вибухової сили та злочин заподіяний українському народові. Видко, що на серці П. Лопати лежить доля України та її історичне минуле, бо картина „1933 рік" свідчить про ще одну заподіяну кривду нашій Батьківщині, а саме — голод. Без сумніву можна ствердити, що у центрі всіх його картин — це руки як знаряддя праці, задля яких завважуємо існування матеріялістичного світу. Здається, що й без підпису мистця, можна пізнати його твори та їх ідентифікувати, що вони належать тому ж самому майстрові пензля.

На 15-ох іконах Лопата заступлений був ще й як іконограф. У цій групі малюнків, розписаних традиційною технікою яєчної темпери, художник строго наслідує зразки українських шкіл іконографії. Дуже часто вживає правдиве золото, яке є технічним і символічним середником в іконі. Вона ж бо заступлена інтенсивною творчістю з-поміж усіх тематичних праць, в яку вкладає Лопата найсильніші свої почування. Переважна кількість Богоматерів, в яких застосовано строгі вертикальні й чітко витончені лінії, відповідає традиціям і церковній канонічности додаючи до них специфічну кольористику. Така притаманність іконографії і система її символів означає достоїнство святих Матері з дитятком, Спаса Нерукотворчого чи Пантократора, які надаються до оздоби наших святинь. Найбільше часу посвячує Лопата іконографії, бо його витонченість і прецизийність свідчать, що при дальшій невпинній праці художник має великі шанси в майбутньому стати правдивим іконописцем.

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!

Марія Клячко

ПОДОРОЖ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО ДО ЗАХІДНЬОЇ ЕВРОПИ І АМЕРИКИ В 1920-23

IV.

В серпні 1922 року Митрополит вже знову був в З'єднаних Стейтах. Умови в Бразилії та Арґентині були дуже тяжкі і це підірвало і так слабке його здоров'я. Після кількох зустрічей з церковними і політичними діячами, Митрополит зрозумів, що мусить віддатися під лікарську опіку.

Зчасом Митрополит вирішив повертатися до Европи. Однак, ще перед виїздом він поїхав до Вашінґтону і 10 листопада 1922 року зустрівся з державним секретарем Гюзом, де передав йому меморандум про політичний, економічний і релігійний стан у Східній Галичині. Вже на наступний день він виїхав до Канади, а звідти 14-го листопада разом з владикою Никитою Будком і братом Ґротським — до Европи.

До цього часу Польща ще не мала суверенности над Східньою Галичиною, але наближався час, коли Рада Амбасадорів мала вирішити її долю. Тому Митрополит Андрей поїхав до Англії з надією зустрітися з Ллойд Джорджем. Однак, після виборів і зміни уряду, Митрополит зустрівся тільки з асистентом секретаря міністерства закордонних справ Джоном Д. Ґреґорі, який написав про це надзвичайно цікавий звіт від 28-го грудня 1922 року. Між іншим, цей представник англійського міністерства пояснив Митрополитові, що англійський уряд не міг вести переговорів з доктором Євгеном Петрушевичем чи з представниками його уряду, оскільки він знаходиться не на території Галичини, а у Відні. В кінці звіту Ґреґорі написав, що Митрополит справив на нього надзвичайно добре враження, а поведінка його була дуже стриманою. Що обставини в його країні і в сусідів втягнули його в політичні інтриґи, і що над пропозиціями Митрополита, про якнайшвидше вирішення долі Галичини, треба поважно задуматися і рішення не відкладати, бо інакше може виникнути революція.

Хоч Митрополит був хворий, змучений поїздками і виснажений політичним становищем своєї країни, все ж старався використати кожну хвилину свого життя і перебування в Европі. Один священик у щоденних записках монастиря Отців Василіян у Римі 18-го лютого 1923 року записав: „Їх Екселенція ще зовсім не виздоровіли (але) мали відчит в Instituto Orientale. Сперті на кулю прийшли їх Екселенція в битком набиту залю. Відчит був у французькій мові на тему „Роля Заходу в праці з'єднання Церков". Їх Екселенція боронила гідности Сходу і назви „католик", яку нібн присвоїли собі виключно західні латинники".

Митрополит Андрей вже добре орієнтувався, що Східня Галичина буде віддана Польщі. 13-14-го вересня він написав до отця — ректора Лазаря Лева Березовського, ЧСВВ: „Дай Боже, щоб наша справа була рішена по Божому, так щоб нарід наш мав бодай свободу розвиватися природно".

Наступив 15-го березня 1923 року — день прийняття рішення Радою Амбасадорів. Східню Галичину вона віддала під суверенність Польщі. Французький прем'єр Файмонд Пуанкаре запевнив Митрополита Шептицького, що суверенність Польщі над Східньою Галичиною не значить, що поляки будуть над вами панувати, бо ваші „права будуть забезпечені і заґарантовані — під „souverainete a la Pologne."

Митрополит почав плянувати своє повернення до Львова. Польський уряд поставив вимогу, щоб Митрополит написав пастирський лист, в якому мусить бути згадка „o obowjązku posluszenstwa wobec wladzy panstwowej".

12-го липня 1923 року в день Святого Петра і Павла Митрополит написав пастирський лист, в якому цілком обминув політичні питання. Святіший Отець Пій XI і польський посол у Ватикані Олександер Скшинський прийняли цей лист і вислали до Варшави. Але звідти прийшло розпорядження затримати виїзд Митрополита Андрея до Львова, бо пастирський лист — незадовільняючий. З Риму відповіли, що Митрополит Шептицький вже виїхав до Відня. Комітет політичних міністрів у Польщі вирішив затримати Митрополита на кордоні з вимогою, щоб він написав другий пастирський лист, але тим разом більш відповідний для польського уряду.

У Відні Митрополит поважно захворів. Стурбований тим, що його польська віза закінчується 22-го серпня, не зважаючи на високу температуру і поради лікарів не вибиратися в дорогу, він виїхав з Відня. Вночі з 22-го на 23-го серпня на польсько-чеському кордоні в Дзєдзіцах жовніри і жандарми оточили вагон, в якому лежав хворий Митрополит, а пізніше увійшли до нього.

Протягом трьох днів Митрополит Шептицький був „інтернований" у вагоні, і доказом того, що це було дійсно інтернування є те, що коли Митрополит хотів платити за харчі, які діставав за цей час, власті грошей не приймали. Під час інтернування приїжджали до Митрополита міністри внутрішній, закордонних і освітніх справ з домаганнями, що якщо він хоче повернутися до Львова, то мусить скласти візиту президентові Польської Республіки. Митрополит пропонував, щоб йому дозволити поїхати спочатку до Львова, а вже після одужання він поїде до президента до Варшави. Врешті, делеґація вирішила завезти Митрополита на лікування до Познаня, а коли прийде до здоров'я, тоді буде мати зустріч з през-

(Закінчення на стор. 3)

Подорож...

(Закінчення зі стор. 2)

дентом. В Познані Митрополита Андрея віддали під опіку сестер Шариток.

14-го вересня 1923 року у Варшаві на засіданні Комітету Політичної Ради Міністрів Польщі було прийняте остаточне рішення і записане в протоколі ч. 51, що Митрополит Андрей мусить нанести візиту президентові Станіславові Войцеховському, а також покрити кошти свого перебування в Познані, щоб усунути всі можливи здогади про його інтернування. Через два дні після цього, 16-го вересня архиепископ Ґнєзна-Познаня Едмунд Далбор написав до Митрополита листа з докладними інформаціями про обмін грошей, який існував на той час.

21-го вересня владика Перемиської епархії Йосафат Коциловський листовно повідомив Митрополита Андрея, що зустріч з президентом Войцеховським відбудеться у четвер, 4-го жовтні в Спалі. До Томашева мали їхати залізницею, а звідти до Спали машиною. Владика підкреслив, що воєвода Познаня вже про це повідомлений, але остерігав Митрополита, щоб він дістав від воєводи урядового листа з дозволом виїхати з Познаня до президента Войцеховського.

4-го жовтня, перед виїздом з Познаня, Митрополит написав лист подяки до сестер Шариток за п'ятитижневу опіку, залучаючи чек на п'ять мільйонів марок. Текст цього листа Митрополит Андрей власноручно переписав повністю до „Споминів" брата Гроцького, які зберігаються в Державному Історичному архіві у Львові.

Польська преса писала, що Митрополит деклярував президентові „лояльність польській державі". Дехто писав, що Митрополит передав президентові лист з подібною заявою. Однак, в звітах англійських, французьких і американських дипломатів до своїх урядів докладно підкреслюється, що після зустрічі Митрополита з президентом ні один міністер на знав про що велася розмова між ними. Один дипломат навіть писав, що після зустрічі президент Войцеховський „навіть пари з уст не випустив" до своїх міністрів. Англійський посол Макс Мюлер писав, що у Варшаві говорили про лист Митрополита до президента, але жоден польський міністер цього листа не бачив. Пошуки цього листа в архівах Польщі авторами цієї публікації протягом чотирьох років були безуспішними.

Митрополит Шептицький виїхав до Львова і вже 14-го жовтня 1923 року в день Покрови відправив архиєрейську Службу Божу в Катедрі Святого Юра.

Недавно я мала в руках брошурку польського історика, в якій він писав, що українці не можуть пробачити Польщі, що Антанта віддала Східню Галичину під її суверенність. Це не відповідає істині, бо йдеться про щось важливіше. Нам, українцям, є незрозумілим, чому польський уряд, діставши суверенність над Східньою Галичиною, так жорстоко поводився з проводом і духовенством Української Католицької Церкви, з українською інтелігенцією, науковими інституціями і видавництвами, українськими селянами, українцями православного віросповідання і їхніми церквами. А як можна забути пацифікацію, от хоч би в моєму рідному селі Божикові...

Починаючи з 1957 року, я постійно студіюю в різних країнах державні архіви цього століття. З документів я знаю, як саме політичний і церковний провід Польщі паралізував самостійницькі змагання України, зокрема, в період, який я досліджую.

Багато провин мають за собою і українці. Але якби польське представництво під час Паризької Конференції подало українцям братню руку допомоги то, напевно повоєнна доля Польщі була б іншою. Але це все вже залишилося позаду.

Зробім переоцінку польсько-українських історичних помилок і не тратьмо часу — сідаймо за переговори, щоб ми, два братні народи, могли будувати краще майбутнє.

А маємо для цього величезні можливості. Святіший Отець Іван Павло II, будучи поляком, є великим приятелем українського народу і робить все, що в його силах, щоб допомогти йому. А пригадаймо, як польська ієрархія допомогла велично відсвяткувати в Ченстохові Тисячоліття Хрищення України-Руси. Українцям-католикам в Польщі вже призначено єпископа — українця. Як 8-10-го вересня 1989 року, Адам Міхнік на з'їзді „Руху" в Києві впевнено сказав: „Солідарність з Вами! Польща з Вами!" 4-5-го травня цього року відбулася зустріч польських і українських парляментарів. Член польського парляменту Володимир Мокрий, українець за походженням, започаткував в Кракові Фундацію св. Володимира.

Сам той факт, що завдяки Польській Академії Наук відбувається сьогодні в Кракові конференція про Митрополита Андрея Шептицького і її учасники висилають до Святішого Отця телеграму з проханням про беатифікацію Митрополита Андрея, вселяє величезні надії на кращі польсько-українські стосунки.

Хай Бог благословить нашу спільну працю на краще майбутнє.

Кінець.

УКРАЇНА ПРОБУДЖУЄТЬСЯ! ДОПОМОЖІТЬ ЇЙ ВКЛАДОМ ВАШОЇ ДИВІДЕНДИ У ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС!

ЗУАДК у світлі сучасних потреб України і допомоги їй

Про найдавнішу українську допомогову установу в Америці появилося за останні роки багато статтей авторів, зв'язаних працею з цією установою. Згадати хоча б ґрунтовну працю Остапа Тарнавського „Брат братові", останніми ж роками добрі інформативні статті св. п. Олександра Татомира, а недавно і Дарії Степаняк, протоколярної секретарки ЗУАДК. Після довголітнього головства в ЗУАДК його основника в 1944 році д-ра Володимира Ґалана, що помер в 1978 році, очолив ЗУАДК д-р Олександер Білик, який також дбає про допомогу українській людині, незалежно від того, куди б доля її не закинула. Д-р О. Білик, разом з екзекутивою і Радою Дитекторів, завжди зорієнтований у широкому спектрі потреб, докладно інформує про все, що треба виконати і на що у даному моменті ставиться наголос.

Пригадуються раніші співпрацівники ЗУАДК ще за головства д-ра В. Ґалана, д-р Матвій Стахів, уже покійний (1978), Павлина Різник, мґр Оксана Ґенгало (померла в 1978 році), д-р Остап Тарнавський, що поєднував літературну працю з допомоговою. Згодом приходили на зміну інші ентузіясти допомогової справи. Виділялися серед них дуже діловий і запопадливий у праці Мирон Баранецький, завзятий у допомогових акціях д-р Микола Ценко, дуже дбайливий св. п. проф. О. Татомир, у сучасній екзекутиві — фінансовий референт д-р Богдан Т. Гнатюк, завжди діяльний і пильний директор канцелярії Степан Гавриш, пляномірний у всьому д-р Іван Скальчук, Микола Кавка, секретар ЗУАДК, що також зумів поєднати в своїй особі творчу відданість мистецтву і любов до допомогових акцій.

Є більше відданих співпрацівників, та згадаємо лише наймолодших членів Ради Директорів — д-р Ларису Лозинську-Кий і Нілю Світенко-Павлюк. Це був лише рефлекс з минулого і сучасного, що відноситься до чільних громадських працівників цієї преважливої установи.

В обличчі сучасних потреб України, коли вже є певна можливість чимось допомогти нашій Батьківщині, ЗУАДК зробив уже значну працю в тім напрямку. Можна б і потрібно було б навести точні дані, адже допомога словами не виявляється, та для цього потрібно точних даних, що буде зроблене в іншому дописі. Одна за одною проходять перед нами постаті дорогих нам гостей з України, що перетерпіли незвичайно багато за українські національні ідеали; багато з них повертається на Україну, щоб там проводити дальше змагання за повну самостійність і незалежність України, боротися в дуже важких обставинах і не менше несприятливих побутових умовинах. ЗУАДК має звернений тепер свій зір на Україну, хоча й дальше не забуває таких важливих акцій, як земельний фонд Бразилії. Тож згадаємо тут останню зустріч з одним із чільних діячів сучасної України, а саме Михайлом Горинем, генеральним секретарем Руху в Україні, головою Народної Ради в складі Верховної ради України. Ця людина — дійсний державний муж у своєму думанні, тож залишив велике враження у всіх присутніх працівників і членів ЗУАДК. Важливо відмітити дуже змістовне слово президента ЗУАДК д-ра Білика, що подав нашому гостеві основні інформації про ЗУАДК, його характер і його ролю в житті українців поза межами батьківщини, а тепер, від кільканадцяти літ і в житті українців в самій Україні. ЗУАДК — одна з перших того типу організацій в Америці, що, будучи „етнічною", має всі права допомогової установи в Америці. Д-р Білик пригадав різні акції ЗУАДК — порятунок потерпілим українцям після землетрусу в Югославіі, де були дуже знищені українські оселі, про фонди на українську школу там же, що й дотепер існує; а далі про потерпілих від повені в Бразилії і про Земельний Фонд в тій країні, який довелося ЗУДАК-ові зорганізувати для того, щоб дати змогу вижити там українським селянам; згадав про проведені допомогові акції втікачам-українцям із східньої Европи — з Польщі, Мадярщини і Румунії. Та тепер, — закінчив д-р Білик, — нашої допомоги потребує сама Україна, тож плянуємо нові звернення до нашого жертвенного громадянства, щоб і надалі були щедрими, щоб не забули про потребу брата чи сестри в Україні.

Адже Україна виборює собі тепер волю. Всі присутні щиро привітали достойного гостя Михайла Гориня. Після дуже цікавого його слова, радше відповідей на запити д-ра О. Білика, запропоновано від ЗУАДК конкретні допомогові акції в виді асиґнації певних фондів на найпекучіші потреби організованих національно-демократичних сил в Україні. М. Горинь висловив щире признання для ЗУАДК і подяку за все, що робиться з єдиною метою — допомогти Україні станути на власні ноги, мати змогу працювати для своєї знедоленої країни, а не на ворога-окупанта. А це велика мета.

Д-р Наталія Пазуняк

У першу річницю смерти св. п. д-ра Б.Рибчука

У XX неспокійному столітті український народ знайшовся у великій війні, що сколихнула світом, змінила його політичне обличчя і створила нові, складні обставини із напруженнями та кризами в економічному, культурному, а навіть церковному житті. Падали імперії й держави, приходили до голосу малі і упокорені народи. І в такому схвильованому війнами морі історії хотів все наш народ здобути собі власну вільну пристань, свою державу на своїй землі із своєю правдою і волею, із своєю Церквою, своїми правами, як це є в інших народів. І саме в той вир, будувати свою державність попав разом з іншими і один з визначних синів Городенської землі, визначний член ОУН д-р Богдан Рибчук.

Час, у якому жив і діяв Богдан, здавалось би, недавній, але світова хуртовина, що пронеслася землями України, знищення і руїни, зобов'язують нас, живучих, зібрати ті окрушинки відомостей про недавнє героїчне минуле української нації. Він знав, що держава для народу, це те саме що власна хата для родини. У нього було зрозуміння знати свій народ, пізнати його вартість та бажання мати свою власну хату-державу.

Тяжкі то були часи і як ще більш жорстокими були тодішні обставини. Але він на хвилях подій старався плисти, ніколи не піддавався, а все і всюди підкреслював, що народ мусить завжди бажати державности, навіть будучи у неволі. Він підкреслював, що його духу не вб'ють навіть страшні каторги і табори смерти, яких ще тоді не знав, але з часом переконався про них і відсидів у багатьох із них.

Св. п. д-р Б. Рибчук був одним із передових членів ОУН. Вже у шкільній лавці у 30-их роках став провідником повітової Екзекутиви ОУН в Городенщині. У 1934 році він мав присуд за підпільну дію і за приналежність до ОУН та попав до Берези Картуської. Будучи у Львові на студіях, став організаційним референтом студентського відділу ОУН, належав до п'ятки Студентського Проводу ОУН. Був членом репрезентації для наладнання співтації для наладнання співпраці всіх студентських копорацій і това-1939р., під час студентського конґресу у Львові, був заарештований польською поліцією у групі понад 100 студентів і просидів у тюрмі „Бриґідки" аж до вибуху Другої світової війни.

Після розвалу Польщі і приходу большевиків до Галичини, з доручення Проводу ОУН пішов з групою революціонерів до Кракова і включився до підпільної праці ОУН, стаючи організаційним референтом на терені зайнятої німцями Польщі. Переїхав опісля до Праги, де закінчив студії права і дістав ступінь доктора прав.

Воєнні події посувалися швидкими темпами і вже в липні 1941 року став на працю в обласному управлінні Станиславова, щоб будувати свою державу. Він не поминав праці в обласній управі Екзукутиви ОУН. Але ненадовго виконував він тут свої обов'язки, бо вже 14 вересня того ж року його заарештувало ґестапо. Запроторено його разом з іншими друзями до тюрми в Мантелюпі (Краків), а далі страшні табори смерти Авшвіц, Мавтгавзен, Ебензее.

Прийшов травень 1945 року, закінчення воєнних подій, визволення із таборів страшних знущань аліянтською армією, 1948 рік і виїзд за океан. І тут також бл. п. Богдан не відпочиває, він докладає багато зусиль, щоб консолідувати політичну громаду, в якій були б представлені різні течії і погляди. Він завжди працював у напрямі спільних дій на підтримку національно-визвольних сил на Україні та переконати всіх людей доброї волі, що боротьба ОУН побудувала твердий фундамент вже тоді, на якому спирається розвій сучасних подій на Україні, де нині наше там молоде покоління перебрало ті визвольні позиції і стають у ряди борців за самостійність України.

Важкий був життєвий шлях бл. п. Богдана. На його життєвому шляху не світили ясно зорі, але він ніколи не нарікав, бо належав до тих, що під ударами не гнуться. Його змагання були заразом і наші, це були змагання за справедливість, правду і волю, які були важними для нас колись, але ще й нині нам так дуже потрібні. Він вичікував хвилини, коли заблисне довгождана воля для України. Він пройшов той життєвий шлях гідно і чесно. Не раз смерть заглядала йому у вічі, але він завжди був доброї віри та не покидав любови до свого народу й прагнення боротися за його свободу. Він твердо вірив, що до останнього бою за Україну станемо ми всі і тут, і там.

Своєю погідною вдачею вмів з'єднати кожну молоду людину. Здавалось, що він ніколи не сумував, ніколи не журився прикрощами, він все це приймав із Христовими словами. У своїй праці завжди був терпеливим і ніхто не бачив на його спокійному обличчі хмарки гніву. Все його життя було виповнене муравлиною працею над собою і для інших. Ніколи не відмовив нікому своєї прислуги, а в його особі молоді знаходили доброго дорадника.

За словами вже померлого нашого письменника з Городенщини бл. п. Юрія Бундзяка можемо повторити слова про всі могили наших борців, порозкидуваних по всьому світі:

Та тих могил, що їх борня лишила,
Не змиють жадні води дощовії.
Бо та земля плодючою зістала.
Тож знов на ній зростуть борці нові.

Хай цих кілька рядків мого спомину про Богдана з днів нашої юности і буревійних років служіння рідному народові, рідній батьківщині, буде в'язанкою живих квітів на його могилу!

Василь Никифорук

В Україні

(Закінчення зі стор. 1)

сій. Був наведений приклад як у селі Беримівці Зборівського району місцевому священикові нанесені дві глибокі ножові рани і удар сокирою по голові, в наслідок чого священик потрапив до реанімації. Л. Кравчук запевнив відвідувачів, що зараз підготовляється документ, який буде переданий голові ради у справах релігій при РМ УССР, і невдовзі УАПЦ зареєструють.

Старий Самбір. — Як інформує Володимир Яворський, 25-го вересня тут демонтовані пам'ятники Ленінові та Дзержинському. Демонтаж відбувся згідно з рішенням влади. Народні депутати ухвалили також рішення ліквідувати у цьому районовому центрі всю комуністичну символіку.

Львів. — 25-го вересня тут відбулось пікетування будинку львівського облвиконкому активістами УАПЦ. Володимир Яворський повідомив, що близько 300 учасників акції вимагали справедливого поділу церков у одному з районів области.

Тернопіль. — Згідно з повідомленням Івана Дмитрика, 26-го вересня пікет громадськости перенесений від будинку обкому КПУ до райкому КПУ Тернопільського району. В спільному документі, що його підписали представники обласних організацій Республіканської та Комуністичної партій, останні зобов'язались передати один з поверхів будинку обкому КПУ і приміщення партійного архіву у розпорядження міськвиконкому для використання іншими партіями та незалежними громадськими організаціями. Таким чином, пікетування будинку обкому, розпочате з ініціятиви УРП, завершилось перемогою його учасників. А пікетування райкомів КПУ продовжувалося до 2-го вересня, після чого пікет було перенесено у Київ під будинок ВР Української ССР.

Луцьке. — 25-го вересня на одному з найбільших промислових підприємств міста відбулись збори трудового колективу і зустріч робітників з народним депутатом України Олександром Гудимом та депутатами Обласної і Міської Рад Генадієм Кожевніковим. Як сповіщає кореспондент Василь Бубєнщиков, трудящі висловили підтримку вимогам, висуненим на всеукраїнську маніфестацію та загальноукраїнський політичний страйк. В. Бубєнщиков також повідомив, що в райцентрі Локачі розпочато кримінальну справу проти голови місцевого Руху Коменти. Приводом послужила участь активіста в організації мітинґу 9-го вересня у селі Новий Загорів, де відбулось вшанування пам'яти воїнів УПА. Втім, 6-го вересня в Новому Загорові відбувся мітинг комуністів і ветеранів спрямований проти акції 9-го вересня.

Вшанують...

(Закінчення зі стор. 1)

України в канадських університетах". Дискусія круглого стола виповнює третю сесію, що присвячена темі „Перший конгрес Міжнародної асоціяції україністів у Києві: зауваги і висновки". У дискусії беруть участь учасники київського конгресу: д-р Марко Антонович, д-р О. Андрієвська, д-р Л. Винар, д-р С. Величенко і д-р О. Субтельний.

Під час закриття конференції відбудеться проголошення конкурсів УІТ на наукові праці. Вечером відбудеться вечеря і зустріч з громадянством, проводить мґр Карпо Роговський, голова Представництва УІ на Канаду. Під час зустрічі відбудеться ліцитація скульптури Павлося подарована мистцями для розбудови Видавничого Фонду „Українського Історика". Привіти і пожертви на Видавничий ювілейний фонд УІТ можна надсилати на таку адресу: Ukrainian Historical Ass'n, P.O.Box 95, Etobicoke Ont, Canada.

ЗСА не хочуть...

(Закінчення зі стор. 1)

проти американців в цілому світі.

Резолюція, запропонована делеґацією ЗСА до ООН, підтримує також пропозицію, щоб генеральний секретар Гавіє Перез де-Куеяр особисто перевірив справу масакри в Єрусалимі і тоді позвітував Раді Безпеки про висліди слідства. Палестинська Визвольна Організація і деякі арабські країни незадоволені формою і змістом резолюції. Вони домагаються, щоб Рада Безпеки вислала своїх представників на місце подій і на окуповані землі.

Все це може бути запізно, — кажуть політичні спостерігачі, — якщо Ірак в будь-який спосіб заатакує прямо, чи терористичними актами Ізраїль, або інсталяції ЗСА.

Передали новий список воєнних злочинців Австралії

Єрусалим, Ізраїль. — Агентство Ассошієйтед Пресс інформує, що бюро центру Сімона Візенталя в Лос Анджелесі виготовило і передало новий список воєнних злочинців австралійському урядові, який включає додаткових 49 прізвищ колишніх емігрантів, які прибули туди після Другої світової війни і тепер вже є громадянами тієї країни. Згідно з інформацією цей список, вже десятий з черги, переданий генеральному прокураторові Австралії, включє осіб переважно литовської національности, які, на думку Візенталя і на підставі знайдених ним документів, зокрема в архівах Організації Об'єднаних Націй, займалися воєнними злочинами під час окупації Литви і взагалі частини Совєтського Союзу гітлерівськими військами і допомагали фашистам вбивати, або в крайній мірі депортувати до концтаборів жидів.

В загальному список Візенталя для австралійців нараховує вже 256 воєнних злочинців, які були, або є, мешканцями тієї країни. За останніх чотири роки уряди країн вільного світу отримали від С. Візенталя 973 прізвища нацистських злочинців.

В чому полягають їхні злочини? Згадані литовці служили у відділах поліції, виконували охоронну службу, служили добровільно у так званій литовській частині, прикріплений до німецької армії, навіть осіб, які служили у так званому „бавндінсті", тобто були самі свого роду в'язнями і виконували усі найтяжчі роботи до яких їх заставляли нацисти. Центр Візенталя твердить, що тоді коли з інших частин окупованої Европи гітлерівці заганяли жидів до ґетто, а потім транспортували їх до концтаборів, вистрілюючи велику частину по дорозі до транспорту, литовські жиди в більшості загинули на місці проживання. З цього висновок, що місцеве населення нібито само, допустившись великого злочину, вчинило розправу над жидами, які загинули „від рук гітлерівських коляборантів".

Велику частину прізвищ литовців, які тепер попали на список Візенталя переданий прокуратурі Австралії, передав центрові Візенталя Лейб Куничовський, громадянин ЗСА. Деякі особи у списку вже раніше згадувались під час судових розправ. Кунічовський, інженер по фаху, народився в Кавнусі, в 1945-49 роках перебував в таборах втікачів, де зібрав чимало доказового матеріялу і прізвищ свідків. Довший час він ховав свої матеріяли, маючи в пляні написати книжку, але пізніше вирішив передати матеріял центрові Візенталя. В такий спосіб нібито вийшли на яв багато прізвищ і фактів злочинів.

У КОПЕНГАҐЕНІ, СТОЛИЦІ Данії, парлямент почав розглядати заяви колишнього аґента ізраїльської розвідки Моссад, про те, що на території Данії вони переводили розвідчі дії в тайні перед властями. Парляментарна комісія, відповідальна за розвідчі акції розпочала своє слідство після того, як на Заході була видана книжка написана бувшим аґентом Моссаду Віктором Островським під назвою „Шляхом обману".

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ та Сенат проголосували за резолюцію, яка дозволить американській владі функціонувати протягом наступних десяти днів. Термін дії резолюції кінчається 19-го жовтня, коли повинен бути підготований і затверджений бюджет ЗСА на 1991 фінансовий рік, що вже почався 12-го жовтня. Якби Конгрес не затвердив тимчасової резолюції про фінансування діяльности влади, вже тепер десятки тисяч державних працівників залишилися б вдома. У вівторок, 9-го жовтня, Сенат схвалив проєкт державного бюджету, який передбачає зменшення дефіциту в наступному фіскальному році на 40 біл. дол..

Св. п. Д. Камінська

У п'ятницю, 18-го травня цього року, після тяжкої і довгої недуги відійшла від нас у вічність мгр фармації Дарія Камінська, яка ціле своє життя трудилася для своєї родини і громади.

Народилася вона 22-го березня 1923 р. в селі Нивиці Радехівського повіту Львівської области у священичій родині о. Петра і Леонії Казанівських.

Мати її, учителька за фахом, походила з давніх патріотичних священичних родин Жеґаловичів і Котовичів. Батько її, який закінчив духовну академію у Львові, спочатку був сотрудником о. Михайла Цегельського в Камінці Струмиловій (Буській), а потім, після смерти свого тестя о. Івана Жеґаловича, став парохом Нивиць, де народилася Дарця, як наймолодша дитина. Вона мала старших трьох братів, Тараса, Ореста і Мірка, які її любили і нею опікувалися.

Дитячі роки Дарця провела серед чудової природи в Нивицях, де і ходила до народної школи, в якій учителями були відомі українські патріоти Підгайні. Середню школу закінчила вона в Соколі, а за німецької окупації почала студіювати інженерію на політехніці у Львові.

При кінці Другої світової війни, коли наступала вдруге на Галичину большевицька навала, покійна мусіла покинути рідні землі і своїх батьків. Її батько о. Петро Казанівський не хотів покидати рідних земель, бо казав: „Був я зі своїм народом у добрі, буду й у недолі". Потім большевики запроторили його на заслання, де перебув він 8 літ.

Св. п. Д. Камінська
(у молодому віці)

По війні покійна Дарця опинилася в Німеччині, де закінчила фармацевтичні студії в Мюнхені.

В травні 1949 р. виїхала до Америки. По дорозі запізнала Едварда Камінського, відомого українського співака-тенора, з яким і одружилася в 1950 р.

Покійна Дарія не працювала за фахом, бо займалася вихованням трьох дітей: Хризанти (зам. Ґентиш), Едварда, мол. і Юрка, але знаходила ще час на громадську працю, головно в Союзі Українок Америки. Вона була доброю, відданою дружиною, мамою та бабцею для своїх внуків Лесі, Данилка і Ксені.

Покійна Дарця була дуже гостинною, привітною, доброзичливою. Мала багато приятелів, які часто відвідували її, особливо у часі недуги.

У похоронному заведенні відправили панахиди о. Патрикій Пащак, парох церкви св. Юра в Ню Йорку, і Лев Ґолдейд та о. Богдан Лукій, парох церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, а співав хор церкви св. Юра під диригентурою Андрія Добрянського.

Крім родини було також багато приятелів і знайомих покійної Дарії. Голова 83-го Відділу Союзу Українок Віра Бачинська попрощала покійну в імені членок Союзу Українок Америки. Вона розповіла про життєвий шлях покійної і згадали про її активну працю для добра Союзу Українок Америки і цілої громади. Від односельчан попрощав покійну Дарцю Богдан Казанівський, який згадав про її молоді літа.

Отець парох П. Пащак провів похоронні відправи в церкві св. Юра і теплими словами попрощав покійну на вічний спочинок.

Тлінні останки покійної спочили на українському католицькому цвинтарі св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

В пам'ять покійної Дарії зложено суму 4,055 дол. на добродійні цілі, головно на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

П. П.

Вояцьке свято

У свято Преображення, 19-го серпня, як і щороку, у церковці-пам'ятнику в Кергонксоні Н. Й., заходами Об'єднання б. Вояків Українців в Америці й Команди Буковинського Куреня, Богослуженням і Панахидою згадано воїнів, що віддали життя своє у боротьбі за волю Батьківщини.

Громадсько-церковні урочистості розпочато напередодні відслуженням Вечірні з освяченням хлібів, на яку прибули мешканці Кергонксону. В неділю Архиєрейську Богослужбу попередила зустріч прибулого у супроводі протопресвітера Василя Дякова і диякона Михайла Лева, єпископа Антонія, почесного капеляна Буковинського Куреня. Перед церковцею їх привітав хлібом і сіллю будівничий і ктитор святині полковник Петро Войновський, командир Буковинського Куреня, а у дверях святині коротким словом зустрів їх о. митрат Володимир Базилевський — духовний опікун церковці.

Єпископові сослужили отці Базилевський і Дяків, а услуговував юнак Андрій Базилевський, хором диригував диякон-композитор Михайло Лев.

При кінці Св. Літургії до зібраних звернувся Владика Антоній, нав'язавши свято Преображення з преображенням українського народу на Батьківщині та закликавши вшанувати пам'ять борців за Батьківщину. Після освячення овочів, перед хрестом, що височить біля церковці, було відправлено Панахиду за героїв. Про обов'язок молитовно згадувати поляглих промовив о. Базилевський, який і подякував присутнім за прибуття, за їхні спільні молитви, за засвічені свічки та за зворушливу увагу, якою вони сприймали відправу Св. Літургії.

Полковник Войновський подякував духовенству, співакам та присутнім, вказав на три прапори, що маяли над лавою вояків-ветеранів, а саме: прапор УСС з 1918 року, Об'єднання б. Вояків Українців в Америці та Буковинського Куреня.

На запрошення господаря-полковника, учасники урочистості перейшли до його дому, біля якого їм була запропонована щедра перекуска.

Користаючи ще з вільних днів, зібрані мали час висловити свої погляди та відповідати на найрізноманітніші питання й поради. Першими промовляли Владика Антоній і протопресвітер В. Дяків, згадавши про заслуги полк. П. Войновського, що у своїй чудовій садибі запалив негаснучий смолоскип на славу поляглих у вигляді власноручно здвигненої церковці-пам'ятника.

Цю тему розвинув, згадуючи поляглих у боротьбі друзів, д-р Мирослав Роговський — член управи ОбВУА, секретар Об'єднання Буковинців в Америці. Наступні промовці, згадуючи про події в Україні, вказували на місію вояцької святині — церковці-пам'ятника. Промовляли: Осип Труш, голова ОбВУА, о. диякон Михайло Лев, проф. І. Коровицький, зв'язковий ОУН, поручник інж. Богдан Мак, котрих покликав до слова полк. П. Войновський та представив членкиню ОбВУА, учасницю визвольних змагань, поручника УНР Евфрозинію Дітель, поручника І Дивізії „Галичина" інж. Любомира Калинича, провідника ОУН на Бойківщині за большевицької окупації Володимира Берізку, пл. сен. інж. Вячеслава Вишневського від Крайової Булави Українського Пластового Сеніорату, станичну Пласту в Кергонксоні Таню Паш, голову церковної управи Катедри УПЦ при 82-ій вул. в Ню Йорку Івана Куравського, колишнього голову церковної управи УПЦ в Кергонксоні свв. апостолів Петра і Павла Василя Цимбала, членів головної управи ОбВУА, Костя Гришака та Володимира Шпирку і члена ОбВУА Дмитра Стасюка.

У виступах згадувано, що церковця-пам'ятник вже стала закликом зберігати шанобливе пам'ятування про знаних і незнаних, що не мали похорону і не мають могил. Про них треба й на чужині створити щось, як відгалуження „меморіялу", який працює на Батьківщині, відшукуючи місця поховання і реєструючи досі незгадувані імена поляглих -безмогильних. Бож могили вояків найчастіше не існують. Тисячі й тисячі підривалися на мінах, гинули в бункрах, топилися в болотах Полісся, падали в лісах і на скелях Карпат, пропадали „під своїми й чужими прапорами".

Ще не палахкотить вічний вогонь над могилою незнаного українського вояка, але вже здвигаються йому пам'ятники, виростають кургани-могили. Біля Лубень на Полтавщині висипано їм Курган Скорботи (у пам'ять жертв Великого голоду і терорів), а за океаном височать такі символічні могили, як у Ґлен Спей, Н. Й.

Піонером здвигнення церковці-пам'ятника в Америці був командир Буковинського Куреня полк. П. Войновський, він виконав своє давнє вояцьке приречення і власноручно, власними коштами на власній, саме для цього закупленій садибі, здвигнув пам'ятник поляглим членам Буковинського Куреня, УВО, ОУН, усім воїнам України.

Два роки (1973—1975) тривала невсипуща праця: мурування фундаменту, здвигання стін, виконування внутрішнього і зовнішнього обладнання, включно з масивними входовими дверми з набитим гербом Митрополита всієї України та великого Гетьмана України Івана Мазепи. Усе було виконано власноручно одноособово. Але це лише половина вічного пам'ятника, бо нині опрацьовується історія Куреня і виготовляється реєстр поляглих. Від забуття будуть врятовані імена і чини героїв.

Письменник Василь Земляк, що не так давно помер у Києві, наказав викарбувати на його пам'ятнику слова: „Нехай живі не зневажають мертвих, — на шані тримається рід людський".

І. К.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ, 19-го ЖОВТНЯ 1990 р.

Пассейк, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 42-го Відд. о год. 7-ій веч. в УНДомі при 237 Hope Ave. Просимо взяти участь. Приєднуйте нових членів до УНСоюзу. — В. Марущак, рек. секр.